ल्युट्। स्वस्य स्वान्यस्य च अजहत्स्वार्थया लक्षणया बोधके शब्दे यथा काकेभ्योदधि रक्ष्यताभित्यत्र काकपदं स्वस्य स्वान्यस्य श्वादेश्च बोधकम्। तल्लक्षणञ्च स्वप्रतिपादकत्वे सति स्वेतरप्रतिपादकत्वम्। भवति चोक्तोदाहरणे उपघातकत्वेन काकाकाकोभयवृत्तित्वं काकशब्दस्येति तथात्वम् ततश्च शक्यतावच्छेदकधर्म्मपरित्यागेन इतर धर्म्मरूपेण स्वस्वेतरबोधकं हि पदमुपलक्षणं भवति "मन्त्रग्रहणं ब्राह्मणस्याप्युपलक्षणम्" सि०कौ०। उप+लक्ष-भा वे ल्युट्। २तादृशज्ञाने। "ऋणग्रहणं नियोगोपलक्षणार्थम्" सि०कौ०। मृगभेदे राजनि०।

उपलधिप्रिय पु० बालधिः प्रियोऽस्य पृषो०। चमरनाम-

उपलब्ध त्रि० उप+लभ-क्त। १प्राप्ते, २ज्ञाते च। आख्यायिकोपलब्धार्था" अमरः। क्तवतु। उपलब्धवत् प्राप्तरि ज्ञातरि च स्त्रियां ङीप् "उपलब्धवती दिवच्युतम्" रघुः।

उपलब्धि स्त्री उप+लभ-क्तिन्। १प्राप्तौ "वृथा हि मे स्यात् स्वपदोपलब्धिः" रघुः। २प्रत्यक्षादिज्ञाने च। "नाभाव उपलब्धेः" शा०सू०। योग्यानुपलब्धिः "अनपायिपदोपलब्धये" रघुः।

उपलब्धृ त्रि० उप+लभ-तृच् स्त्रियां ङीप्। १प्राप्तरि २ज्ञातरि ज्ञानाश्रये ३आत्मनि पु०। [षाणभेदे वृक्षे राजनि०।

उपलभेदिन् पु० उपलं भिनत्ति भिद-णिनि ६त०। पा-

उपलभ्य त्रि० उप+लभ-कर्म्मणि यत्। १प्राप्ये "आरम्भसिद्धौ समयोपलभ्यम्" रघुः। २ज्ञेये च प्रशंसायां सुम् उपलम्भ्यः

उपलम्भ पु० उप+लभ-घञ् मुम् च। १लाभे, २ज्ञाने च। "कर्त्तृता तदुपलम्भतोऽभवत्" माघः। "ज्ञातौ सुतस्पर्शसुखोपलम्भात्" रघुः।

उपलिङ्ग न० उपमितं लिङ्गेन अवा०स०। लोकनिद्धसाधनभावेन लिङ्गेनानुमापकेन सदृशे अलौकिकसाधनभावके अरिष्टसूचके मूकम्पादौ उपद्रवे।

उपलेप पु० उप+लिप-घञ्। १गोमयादिना आलेपने "गात्रेषु सर्वेन्द्रियाणामुपलेपोऽवसादनमिति" सुश्रुतोक्ते २सर्वेन्द्रियावसादने च। "कासोपलेपस्वरभेदनिद्रातन्त्रास्यदौर्गन्ध्यविषोपसर्गाः" सादोपलेपबलकृत् सुश्रु०। भावे ल्युट् उपलेपन गोमयादिना आलेपने न० "मण्डलालेपनादिकं कर्म समाज्ञापयति" पञ्चत०।

उपवक्तृ पु० उपवक्ति उपदिशति उपपश्यति वा उप+वच तृच्। यज्ञे कृताकृतावेक्षके ऋत्विग्भेदे १ब्रह्मणि २सदस्ये च "वेषि ह्यध्वरीयतामुपवक्ता जनानाम्" ऋ०४,९,५, "उपवक्ताऽध्वर्य्युप्रभृतीनां सर्वेषां कर्मणामनुज्ञार्थमित्थं प्रणयेत्यादिरूपस्य वाक्यस्य वक्ता सन् ब्रह्मासि, सर्वेषां कर्मणामवैकल्यार्थमुपद्रष्टा सदस्यो वासि" भा०

उपवङ्ग पु० उपगतोवङ्गम् अत्या०स०। वङ्गदेशसमीपस्थे देशभेदे देशशब्दे विवृतिः। [वृक्षे राजनि०

उपवट पु० उपमितो वटेन अवा०स०। वटवृक्षसदृशे प्रियासाल-

उपवन न० उपमितं वनेन अवा०स०। वनतुल्ये कृत्रिमे आरोपितवृक्षसमूहे १उद्याने। "पाण्डुच्छायोपवनवृतयः केतकैः सूचिभिन्नैः" मेघ० "साकेतमालोपवना वृहन्ति" रघुः आरामशब्दे पृ० ८०१ विवृतिः वनस्य सामीप्यम् वने वा अव्ययी०। २वनसामीप्ये ३वने इत्यर्थे च अव्य० "कुसुमयन् फलिनीरलिनीरवैर्मदविकाशिभिराहितहुङ्कृतिः। उपवनं निरभर्त्सयत प्रियान्" माघः।

उपवर्णन न० उप+वर्ण+ल्युट्। सम्यक्कीर्त्तने स्वरूपलक्षणगुणादिभिः प्रतिपादने "अतिशयोपवर्णनं व्याख्यानम्" सुश्रु०

उपवर्त्तन न० उपेत्य वर्त्तन्तेऽत्र उप+वृत-आधारे ल्युट्। जनपदे १विषये "तस्योपवर्त्तनेऽप्येको न श्रुतो गोत्रभित् क्वचित्" काशी० तदेकदेशे २सजलस्थले भरतः।

उपवर्ष पु० पाणिनिकात्यायनव्याडिप्रभृतीनामध्यापके ऋषिभेदे तत्कथा वृहत्कथायाम् द्रष्टव्या "वर्षा एव तु भगवानुपवर्षः" शा०सू०

उपवर्ह पु० उप+वृह-उद्यमने करणे घञ्। शिरोधाने (वालिश) हेम०तत्र हि स्थापयित्वा शिर उद्यम्यते इति तस्य तथात्वम्। ल्युट्। उपवर्हणमप्यत्र न०[राजनि०।

उपवल्लिका स्त्री उप उत्कर्षे प्रादिस०। अमृतस्रवलतायाम्

उपवल्ह पु० उप+वल्ह-प्राधान्ये घञ्। प्राधान्ये उत्कर्षे "तत् पूर्वेषां वृतानां धारयतामेव धनमुपाहितं भवत्युपवल्हाय बिभ्यताम्" शत०ब्रा०१,४,२,१,

उपवसथ पु० उपेत्य वसत्यत्र उप+वस-अधारे अथ। १ग्रामे हेमच०। "यद्याहिताग्निरुपवसथे म्रियते कथमस्य यज्ञः स्यात्" ऐत० "यजमानस्य समीपे वसन्ति देवा अस्मिन्नह्नि आधारे अथ। २यागपूर्व्वदिवसे। तन्निर्वचनादिकं शत० ब्रा० १,११,१,७,२, दर्शितं यथा "अथातोऽशनानशनस्यैव। तदुहाषाढः सावयसोऽनशनमेव व्रतं मेने मनोहवै देवा मनुष्यस्याजानन्ति तत् एनमेतद्व्रतमुपयन्तं विदुः प्रातर्नो यक्ष्यत इति तेऽस्य विश्वे देवा गृहानागच्छन्ति तेऽस्य गृहेषूपवसन्ति स उपवसथः। तत्त्वेवानवक्लृप्तम्। यो मनुष्येष्वनश्नत्सु पूर्व्वोऽ